

Cirkulární ekonomika: Mission (im)possible?

| Inga Petryčka

10 zeměkoulí. Takový počet by nám jako lidstvu stačil, kdyby si všech 7 miliard lidí chtělo udržet stejnou míru spotřeby energie a surovin, jakou známe ze západního světa. S trochou nadsázky tak máme dvě možnosti. Buď seženeme dalších devět světů, abychom uspokojili své potřeby, nebo se vydáme cestou cirkulární ekonomiky, díky které budeme schopni zdroje využívat opakovaně a udržitelně.

Cirkulární ekonomika bývá spojována především s odpadovým hospodářstvím, přičemž její další části zůstávají prozatím v pozadí. Je to pochopitelné. Zodpovědné nakládání s odpadem a jeho přeměna na zdroj je tou první hybnou silou, která dokáže celé oběhové hospodářství rozpořehovat. Nastartovat rozvoj recyklačního průmyslu jako nového odvětví navíc bude i tím největším oříškem první fáze zavádění cirkulární ekonomiky.

Česká republika už má našlápnuto na první důležitý krok. Nová odpadová legislativa sice budí emoce a je jí zcela oprávněně mnohé vytýkáno, je to ale přinejmenším signál, že se začíná něco dít.

Je jasné, že skládky již nebudou každoročně zabírat plochu velkou jako 220 fotbalových hřišť, neskončí na nich téměř polovina produkce komunálního odpadu a nebudeme se zbavovat využitelných odpadů. Pro připomenutí: do 15 let se bude moci uložit na skládky pouhá desetina komunálního odpadu, přičemž minimálně 65 % se bude muset recyklovat. To znamená, že do recyklace bude nutné přesunout o 1,43 milionů tun komunálního odpadu ročně více, než je tomu nyní.

Opravdový první krok směrem k oběhovému hospodářství nicméně naše země udělá až v momentě, kdy zavede motivační nástroje na podporu recyklace. Bez nich nikdy vytýčených cílů nedosáhneme. Pouhé navýšení skládkovacího poplatku rozhodně nestačí.

Vyšší recyklace je možná pouze tehdy, když bude poptávka. Výrobci se musí vyplatit používání druhotných surovin.

Inga Petryčka

Recyklát musí být cenově dostupnější než primární surovina. A co víc, musí být stejné kvality. Jen tak se podaří změnit i nastavení našich myslí, abychom se na recyklovaný materiál přestali dívat bez předsudků.

Jsem tedy pro, abychom dostatečně diskutovali všechny možnosti ekonomických pobídek a úlev, které by byly schopny zajistit vyšší míru recyklace a zatraaktivily by výrobky z druhotných surovin. Nabízí se nižší zdanění práce v recyklačním průmyslu, snížená sazba DPH na výrobky z recyklátu, regulační zásah v podobě povinného obsahu recyklátu u některých výrobců i dotace na recyklační technologie.

Nelze opomenout ani využití kupní síly veřejného sektoru, tedy mobilizaci veřejných institucí, aby svými nákupy podporovaly rozvoj cirkulární ekonomiky.

Cena nemůže být tím jediným rozhodujícím činitelem. Důležitou podmínkou může být třeba právě obsah druhotných surovin, což může znamenat významnou stimulaci trhu. Ve veřejných zakázkách se mohou uplatnit i další principy cirkulární ekonomiky. Za všechny jmenujme třeba požadavek na delší záruční dobu u elektrospotřebičů.

Česká republika tradičně obsazuje přední evropské třídy v míře třídění odpadu. V roce 2018 odnesl do barevného kontejneru každý člověk v průměru 49 kg odpadu. K zajištění dostatečného materiálu k recyklaci by bylo vhodné tento podíl ještě navýšit. Jako dobrý počin hodnotím door-to-door systém, kdy jsou nádoby na separovaný odpad umístěny u každého domu. Systém zavedla řada města a obcí a ukazuje se, že podíl směsného komunálního odpadu v černých popelnících klesl i o polovinu. Tudy tedy rozhodně také vede cesta.

Nezastupitelnou roli na přechodu k oběhovému hospodářství sehraje právě obce. Na jejich bedrech leží odpadové hospodářství i tolik důležitá osvěta. Jakékoli jejich zvýhodnění, tedy i navrhované snížení skládkovacího poplatku pro ty obce, které budou splňovat podmínky třídění, je tak rozhodně žádoucí. Otázkou ale je, proč by podobným benefitem nemohly být odměněny i firmy.

Oběhové hospodářství se dotkne v podstatě všech oblastí lidské činnosti. Bude potřeba čas, investice, nové technologie i neustálé kritické zkoumání. Bude to náročný proces, při kterém budeme muset umět i klopýtnout a zaváhat, abychom se zase mohli zvednout a jít dál. Rozhodně to ale nebude nemožná mise. A pokud se podaří, bude to stát za to! □